DE
ANDERE WEG

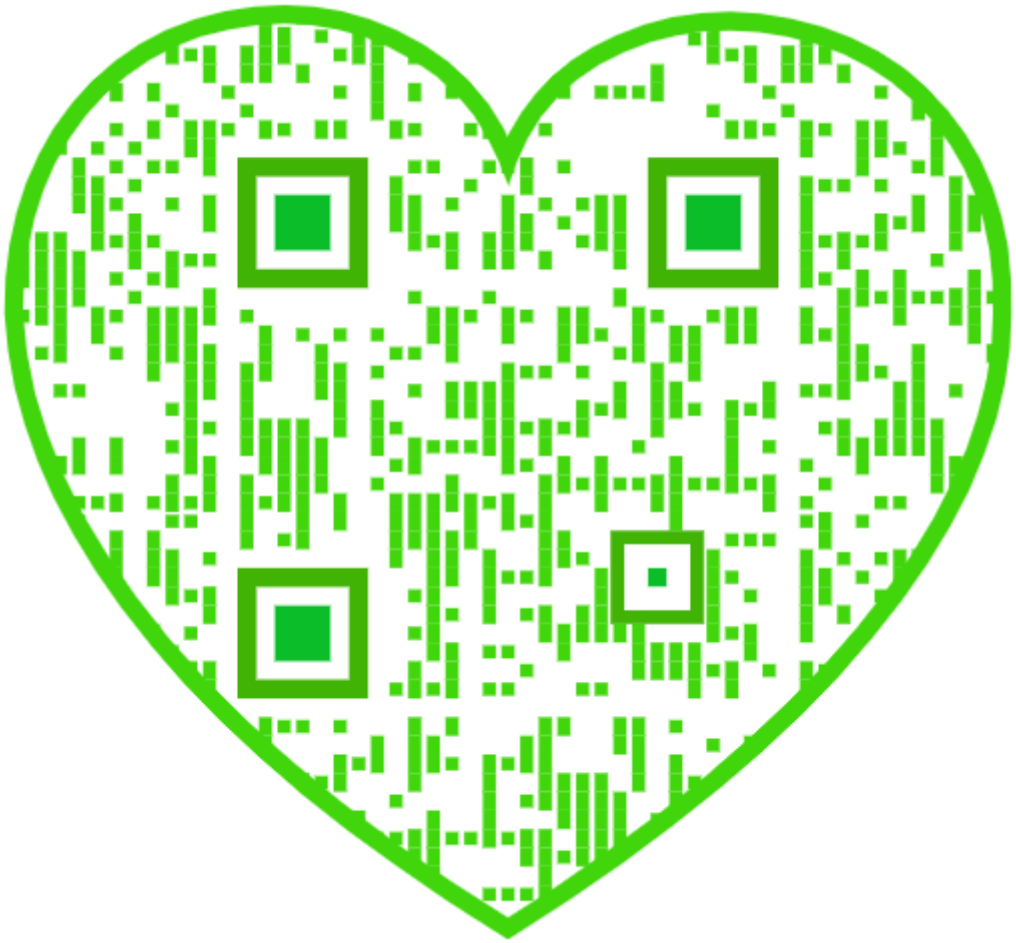

DE ANDERE WEG

Een middeleeuwsch Sprookiesverhaal

DOOR

J.-F. VINCX.

STEENBRUGGE
Firma A.-J. WITTERYCK, Drukkerij-Uitgeverij
Baron Ruzettelaan, 164-166.

1935.

De Lusthof buiten de Amstelpoort.

DE ANDERE WEG.

EEN MIDDELEEUWSCH SPROOKJESVERHAAL.

Hoort toe, de zaak is vreemd en oud,
Ja, vreemd en oud en waar.
Th. VAN RYSWYCK (Eppenstein).

I.

De Koopman en zijn Zoon.

Vóór meer dan vier-honderd jaren woonde te Amsterdam een koopman met name Floris.

In Holland en Friesland, Zeeland en Brabant, ja, tot in Gelderland toe, sprak men over hem, omdat hij zoo rijk was als de zee diep. Elk uur nam zijn rijkdom toe; want zijn schepen voerden schatten naar alle bekende landen en brachten nog grooter schatten naar het IJ.

Floris was slechts vijftig jaar oud, en blakend van gezondheid. Dat hij nog lang van zijn fortuin zou genieten, daarvan was niemand dieper overtuigd dan hij zelf.

Buiten de stad, op een strook gronds, langs drie zijden door water omringd, bouwde hij een groot kasteel te midden van een lusthof, dien hij zoo fraai beplantte, dat men daarvan nergens in de Nederlanden de weerga vond. In het kasteel was een zaal, ruim als een kerkbeuk, waarvan de vloer met guldens belegd was.

In 1526, na jaren arbeid, was het kasteel voltrokken, en dan gaf Floris een feestmaal aan al de rijke kooplieden, aan al de edelen van het Amstelland; zelfs de prins-bisschop van

Utrecht zat mede aan tafel. Allen waren verstomd over de weelde, die in het kasteel de oogen uitstak. En lustig aten en dronken zij, terwijl hun voeten op een zilveren vloer rustten.

Had die schatrijke man nu het toppunt zijner wenschen bereikt? Neen! Tijdens het feest was hij gejaagd en verstrooid, en gedurig ging hij in den tuin en beklom daar een heuveltje, van waar hij wijd, heel wijd over de zee kon schouwen. Een zijner schepen was achteruit, en de rijkaard vreesde voor een ramp. De dag daalde, en de haven bleef ledig. Met hangend hoofd vertoefde hij tusschen zijn luidruchtige genoodigden.

Plots schrikt hij op. Zijn meesterklerk fluistert hem de blijde mare in 't oor: « De driemaster is het IJ ingevaren. » De koopman loost een zucht van bovenmatige voldoening, rijst van zijn zetel op, verbleekt en ploft neder: dood...

Dirk, zijn eenige zoon, erfde de onmetelijke rijkdommen van zijn vader. Dirk telde drie-en-twintig jaren. Hij had een slanke, flinke gestalte, een lief blozend gelaat, zacht krullend haar, trouwhartige oogen en een aard zoo zoet als koekedeeg; doch wat hij niet had, was vaders werklust en zucht naar aardsche goederen.

De jongeling zwom nu in den overvloed, en Floris' goud en zilver rolde door zijn vingers, dat het een aard had. De armen van zijn geboortestad, ja, van uren in het ronde, hielden processie naar zijn huis, en Dirk gaf zonder maat of ommezien. En hadde hij niets anders gedaan, dan ware er geen gaping in zijn geldkoffer gekomen. De jongeling had nooit zaken gedreven, nooit geld verhandeld. Dat wisten al de Amsterdamsche schuimloopers. Zij drongen zich aan hem op: hun mond liep over van lof voor den nieuwbakken koopman en verhief hemelhoog zijn deugden en daden. En de onervaren jongeling geloofde die zeemzoete taal en was blij, als hij die « goede vrienden » genoegen kon doen. Vader was nog geen jaar bij den Heer, of Dirk, die lust gekregen had in wijnen en festijnen, leefde dag voor dag in kostbare

eet- en drinkgelagen. Hij bouwde een plezierboot, waarmede hij in vroolijk gezelschap den IJstroom of de Noordzee invoer, en hij overlaadde met geschenken al degenen, die een nieuw spel, te land of te water, konden op touw zetten.

En... weet gij, wat hij verzon om zijn verjaardag te vieren? In zijn kasteel hield hij voor twee-honderd genoodigden een maal zoo rijk en zoo overvloedig, dat de prins-bisschop van Utrecht, die het kon weten, nooit zoo iets had bijgewoond, zelfs niet aan het hof van keizer Karel. En naar elk gezin van Amsterdam droegen zijn dienaars een hamelbout en een kruikje Spaanschen wijn.

Te voren liep heinde en ver Floris' faam van rijkdom en macht; nu sprak men nog meer over de smulpartijen en vermaken zonder naam of tal van zijn lieftalligen zoon.

Hoe ging het intusschen in de magazijnen en stapelhuizen, waarin zijn vader zaliger rustelooze dagen had gesleten? O, daar zette Dirk geen voet. De meesterklerk moest hem zelfs geen rekenschap geven over den loop der zaken; als hij zijn meester bijtijds geldvoorraad verschafte, was alles heel, heel wel.

Hoe lang kon de verkwister dit leventje volhouden? Ja, zie, hij was almachtig rijk, en voor de vijfde maal zou Amsterdam zijn verjaardag vieren. Maar de meesterklerk had nauwelijks geld genoeg voor het feest in het kasteel; en het geschenk niet geven, waarop gansch de stad wachtte, neen, dat mocht niet.

Dirk en zijn klerk braken den zilveren vloer op, en dachten, dat niemand het wist. Het jaarlijksch geschenk was er, doch het feest ging niet door: de jonge heer was ziek, liet hij rondzeggen. Ja, ziek was hij: het lichaam was afgemat, schier gebroken door de uitspattingen, en de geest was afgebeuld en ontzenuwd. Eindelijk gingen zijn oogen open, en graag hadde hij den put gevuld, waarin het kalf verdronken was, doch te laat!...

De vriendenschaar was als rook verzwonden; en er

daagde een zwerm bezoekers op, die Dirk als een wolk sprinkhanen overvielen : schuldeischers, en nog schuldeischers. De zaken waren teenemaal ontredderd.

Dirk was erg lichtzinnig geweest, doch hij droeg het hart op de rechte plaats. Hij wilde geen vlek op den eerlijken naam van zijn vader. Zijn schepen, zijn prachtige heerenwoon op de Kerkgracht met haar schoone bemeubeling, zijn stapelhuizen, zijn kasteel met zijn prinselijken inboedel en zijn lusthof, zijn landen, weiden en bosschen, alles werd onder den hamer gebracht. Wanneer de laatste schuld was uitgezuiverd, bezat Dirk niets meer. Niets ? Toch wel : een handvol guldens, niet toereikend om een half jaar zuinig rond te komen.

Dirk had het zoete uit 's levens beker tot op den bodem geledigd. Nog was zijn eer ongerept, nog had hij een hoofd, en handen aan het lijf. Hij zou een anderen weg inslaan.

Op een avond — 't was in vollen Zomer — zat hij in 't ledige kantoor op een bank vóór een tafel, waarop de handelsregisters lagen. Voor de eerste maal in zijn leven opende hij de groote boeken, en las. Hij las immer door, en, wanneer hij de boeken toesloeg, had hij een uitkomst gevonden : bijna elke bladzij vermeldde namen van achterstallige betalers, die, tot zijn spijt, bijna allen verre steden en landen bewoonden ; en de aanzienlijkste som moest hij te Antwerpen optrekken. Den Hemel zij dank, daar was de redding !...

's Anderendaags was hij bij zijn pastoor en gaf hem geld voor een Mis tot bijstand van een man, die, noodgedwongen, zich op een lange reis moest begeven.

Hij kocht een paard, sloeg den mantel over de schouders en reed de stadspoort uit in de richting van het Zuiden.

II.

In het Bosch.

Ten jare 1531 rolde geen trein van Amsterdam naar Antwerpen ; postkoetsen waren er evenmin, en Dirk moest het te paard zien te doen. Wegen waren er omzeggens niet ; bosschen en moerassen haast overal, en struikroovers daagden uit alle kanten en hoeken.

Dirk wist dit zoo goed als iemand, en toch reed hij onvervaard het onbekende in : hij betrouwde op den goeden God, dien hij, zelfs in de dagen van den hevigsten feestroes, nooit vergeten had.

Het gebeurde, dat hij ver van den rechten weg afdwaalde, en 't werd een helledonkere nacht. Hij zag licht noch vuur, huis noch kruis. En honger hadden man en paard, razenden honger. Waarheen, ja, waarheen ?

Zijn looper stond eensklaps stil aan den zoom van een bosch. Gefluit in de verte,... dichtbij ;... bladergeritsel. Dirk trachtte de duisternis te doorboren : vruchteloos... Het paard spitste de ooren, en Dirk rekte, scherp luisterend, den kop. Ei, een pijl floot om zijn ooren. Het paard sprong zijwaarts en verdween in het struikgewas. Een tweede pijl botste op het achterhoofd van Dirk. Hij stortte neder, en zijn looper holde weg tusschen heesters en boomen.

Hoort Dirk geen paardengetrappel ? Ja, een paard rent hem voorbij, nog één, nog... Dirk kan ze niet tellen.

— Eh, mannen, waarheen ?

Geen antwoord.

— Mag ik u vergezellen ?

Geen antwoord.

— Kijk, daar komen,... daar komen er nog... Ergens feest in de buurt ? Waar die heeren zijn, is er ook een plaatsje voor mij.

IJlings loopt hij achter de ruiters. Zijn loop wordt gestuit door den muur van een kringvormig gebouw. Dirk gaat er tastend omheen. Geen vensters, geen deur. Uit het gebouw stijgt snarengetokkel zoo schoon, zoo zoet, als ware het door engelenreien voortgebracht. Het slaat Dirk met verbazing en streelt zijn geest : de herinnering aan het vervlogen genot stijgt hem als een heete golf naar het hoofd, en vol verlangen roept hij uit : « Wat gave ik al niet, ware ik daar binnen !... »

En zie, hij bevindt zich in een zaal, schitterend van licht. Een heer en een vrouw treden hem te gemoet, en leiden hem onder minzame woorden naar de tafel.

Hij zit daar en kijkt... Kroonluchters van zuiver goud dalen neder van de zoldering, rijk gekleurde behangsels bekleeden de wanden, en fluweelen tapijten bedekken den vloer. Een lange, breede tafel loopt van het eene einde naar het andere : zij heeft een wit marmeren plaat en gouden pikkelen ; zilveren stoelen staan er rondom.

Onzichtbare harpenaars en vedelaars tooveren hun verrukkend snarenspel over de hoofden. Al de feestelingen zijn gedost in het schilderachtig kleedsel der Oosterlanden. Om de vingers der vrouwen, in hun ooren, in hun haar fonkelen gouden ringen en spelden, met diamanten, turkooizen, smaragden en perels bezaaid.

Zoo verblindend straalt alles, dat Dirk de oogen neerslaat, en nu bemerkt hij, niet zonder innige voldoening, dat hij zoo rijk getooid is als de heeren van het gezelschap.

Daar treedt een rei maagden voor. Zij heffen een gezang aan zoo wonderzoet, dat Dirk zich in hoogere sferen waant.

Zijn lieftallige buren zetten hem aan tot eten en drinken. De tafel is met de fijnste schotels overladen, en de keurigste wijnen kralen in de bekers. De lekkere spijzen voelt Dirk smelten in zijn mond, en het edele druivennat voert zijn begeestering ten top.

Eensklaps niest zijn buurvrouw. Dirk, naar oude gewoonte, zegt gezwind : « God zegene u, Mevrouw ! »

Eén vloek, één slag !...

Alles was weg, en Dirk lag, zweetend, in een modderige gracht : gedroomd...

Kreunend kroop hij recht. Zijn hoofd brandde, bloed leekte uit de wonde, zijn keel was droog.

Hij zag rond en omhoog : lichte rozestrepen verfden het Oosten. Zijn paard stond naast hem.

— Bles, Bles, sprak hij, de Hemel is genadig, 't wordt dag. Wij zullen wel iets vinden.

En zij vonden. Aan den omdraai van het bosch liep de baan naar een hoopje huizen, waartusschen een kerktorentje hemelwaarts rees. En in de pastorij wachtte ruiter en rijdier een gul onthaal.

De meid zuiverde Dirks wonde en plakte er een pekplaaster op ; en ondertusschen hing een ketel water over het haardvuur te zieden. Daarmede bereidde zij een bad, dat Dirk teenemaal opbeurde. In den stal gaf de pastoor een meuken haver aan het paard.

Na lekker gesmuld te hebben aan een stevig ontbijt, stuurde Dirk een hartelijk dankgebed hemelwaarts, greep zijn mantel en wilde onmiddellijk heengaan.

— Man-lief, zei de pastoor, blijf toch tot na den noen : gij hebt de rust zoo zeer noodig.

— Mijnheer Pastoor, hoe gaarne zou ik aan uw vromen wensch voldoen ! Maar... ik moet,... ik moet voort...

— Zooals gij verkiest. En toch deedt gij best eenige uurtjes te wachten : er broeit onweer.

— Mijnheer Pastoor, nooit kan ik u genoeg bedanken voor uw uitstekende welwillendheid. Vaarwel !

— Goede reis, en vergeet niet, dat mijn huis altijd voor u openstaat.

Dirk sprong in den zadel.

— Ju, Bles !

— Wacht, wacht ! riep de meid, en zij duwde den ruiter een pak mondvoorraad in de hand. Neem toch aan, man,

voegde de goede ziel erbij, gij zult misschien van heel den dag huis noch mensch tegenkomen.

— Nog eens dank, — en tot weerziens, als 't God belieft! klonk het ontroerde afscheid.

III.

De Heksenjacht.

Dirk gaf zijn looper van de sporen. Het uitgeruste en wel gevoede dier vloog over den weg, die door het bosch slingerde.

't Was een heete zomerdag. Het bladergewelf beschutte den ruiter tegen de stekende zonnestralen.

Een uurtje later maakte het vriendelijk bosch plaats voor een heet geblakerde heide. Willens nillens moest Dirk door den zonnebrand. Zijn looper doorsneed de vlakte en bereikte weldra een kreupelbosch.

Het was zwoel, zoo benauwend zwoel geworden, dat de vogels op de takjes met open bekje hijgden, en dat de insekten hun gezoem staakten. Hoe verder de tocht ging, hoe trager het paard stapte, en zijn meester voelde een zware loomheid in al zijn ledematen.

Even na het middaguur was Dirk aan het einde van het bosch gekomen. Daar waakte een dicht gekruinde eik over het jeugdig houtgewas. Dirk vlijde zich neder aan den voet van den reus en at smakelijk de boterhammen met hesp, die hem zoo liefdevol geschonken waren. Naast het bosch kabbelde een helder beekje, en Dirk en zijn paard dronken gulzig van zijn water.

— Blesje, mompelde Dirk, nog een poosje rusten...

Hij kroop terug onder de schaduw van den boom. Zijn hoofd leunde tegen den stam, en hij dommelde aanstonds in. Dazen en vliegen staken in zijn gelaat en zijn handen,

doch hij werd het niet gewaar. De bliksem sloeg in de boomkruin, de takjes vlogen rakelings langs zijn armen en beenen ; het paard hinnikte, hinnikte. Dirk sliep steeds voort. Doch, wanneer het hemellicht in zijn oogen vlamde en de donder in zijn ooren bulderde, sprong de slaper verdwaasd recht. IJlings in den zadel en vierklauwens de vlakte op !... De lucht geleek nu een vuurzee, dan een zwarte spelonk, en de regen stroomde plassend. Weldra zou de nacht hem overvallen : « God, sta ons bij !... Vooruit !... »

Pinkelde ginder ver geen lichtglimpje ? In gezwinden draf ging de rit door het spattend slijk naar het huis, dat hem wenkte.

— Zou men ons binnenlaten, Blesje ? vroeg hij zich af, terwijl hij den hals van zijn vluggen looper streelde. Halt, wij zijn er !...

Dirk stampte met den hiel tegen de deur. Tot zijn verwondering werd het licht niet uitgedoofd. Een vriendelijk brommende stem antwoordde op zijn geklop :

— Wie daar ?

— Een reiziger, die nachtverblijf vraagt voor hem en zijn paard.

Dirk hoorde het geknars van den grendel, die verschoven werd. De deur ging een handbreed open, en de bewoner vorschte in de duisternis.

— Toe, vriend, riep Dirk, sta daar, om de liefde Gods, niet te treuzelen.

— Hoe heet gij ?

— Dat moogt gij wel weten : Dirk, van Amsterdam.

— Half de stad heet Dirk.

— Gij hebt gelijk. Laat gij mij nu binnen ?

— Hoe heet uw vader ?

— De goede man is reeds lang bij den Heer. Doet gij eindelijk open ?

— Is uws vaders naam niet Floris ?

— Wel ja ! Moet gij nog iets weten ?

De deur ging wagenwijd open, en Dirk sprong ten gronde.

Een oud man, met een wollen muts op den kop, een rood baaien slaaplijf om het lichaam, een kort spannend broekje om zijn beenen, stond op bloote voeten vóór Dirk. Hij had de vetkaars van de koperen wandplaat genomen, en lichtte in het gezicht van den vreemdeling.

Dirk liet den man begaan.

— Ja, mijn kereltje, gij zijt de zoon van den rijken Floris. Gij gelijkt op uw vader als twee droppels water.

— Dat weet ik langer dan van gister. Breng nu eens vlug mijn paard op stal.

— Volg me.

Nadat het dier behoorlijk verzorgd was, trad Dirk met den oude in huis. Hij schoot vliegens kleederen van zijn gastheer aan, en hing zijn doorweekte plunje vóór het haardvuur.

Wanneer de « natte hond » zich behaaglijk, met de voeten naar de knappende houtsblokken, op de bank had neergezet, sprak de oude al lachend :

— Ja, heerschap, gij zet groote oogen. Kent gij mij dan niet meer ? Maar wat wil ik u zoo iets vragen ! Toen ik op den oceaan zwalpte, waart gij nog niet geboren ; en later, toen ik in de pakhuizen werkte, heb ik den jongen heer daar nooit gezien.

— Dat is waar. Moest ik echter mijn leven herbeginnen, 't ware voorzeker anders.

— Te Amsterdam was 't lekker bij den jongen heer Dirk. 't Bleef, spijtig, niet duren. Nadat het al was opgesmeerd, was de oude Landolf al heel blij, dat ridder Sikko hem als knecht medenam naar dit nest. Die Sikko is ook een verwaaid heerschap. Veel heeft hij niet meer in de pap te brokken, en nu zit Landolf hier als een luis op een kam.

— En Sikko ?

— De hemel weet, waar hij met zijn armoè ronddoolt.

— En wat doet gij hier eigenlijk ?

— Weinig of niets. Ik ben de bewaarder van een vervallen, onbewoonden burcht.

— Waarom neemt gij uw intrek niet op uw kasteel ?

— Ik kroop nog liever in een mollepijp.

— O, Landolf is bang van spoken !... spotte Dirk.

— Bang ?... Om den drommel niet !... Ik heb niet voor niet op al de zeeën rondgevaren.

— Dat deuntje ken ik van over lang. Matrozen zijn groote helden met den mond, doch bang als een wezel.

— Gij zi't zeker niet bang, gromde Landolf nijdig.

— Neen ! antwoordde Dirk overmoedig.

— Niet bang ? Neen ? Dat zullen wij dadelijk beproeven. In de kapel van het kasteel spookt het alle nachten.

— Wat gebeurt er ?

— Daar ligt juist de knoop. Dat het er spookt, is zeker. Ehwel, als gij te nacht in de kapel de wacht durft houden, en de spoken verjaagt, dan...

— Dan ?

— Dan zult ge toonen, dat gij niet bang zijt.

— Top !... Hoe laat zou het zijn ? Negen uren ? Wat hebt gij ten beste, Landolf ?

De oude verliet het vertrek en keerde weldra weder met brood, kaas, varkensham en een kruik bier. En zij aten en dronken, en zij praatten, praatten...

Eindelijk vroeg Dirk :

— Is 't nog geen tijd voor de heksenjacht ?

— Kom, man zonder vaar of vrees.

Landolf nam een korf eten en een kruik wijn. Dirk borg het broodmes in zijn binnenzak, en volgde Landolf, die met een brandende kaars in een kruik voorop ging. Zij stapten over de valbrug, onder de egge door, en betraden het wijde burchtplein.

In den versten hoek verhief de kapel haar spits torentje. Landolf opende de deur en gaf het eten, den wijn en de kaars aan Dirk.

— Slaap wel, Lándolf.

— Vermaak u wel, jonge heer.

Dirk trad in de kapel. Hij lichtte met zijn kaars naar alle zijden : niets te zien dan een biechtstoel, bestoven wanden en spinnewebben in de hoeken. Hij duwde zijn kaars in den eenigen kandelaar, dien hij vond, en plaatste kandelaar, korf en kruiken op de onderste trede van 't altaar. Hij zette zich ernaast en geeuwde. Niets hoorde hij dan het gezucht van den wind in den lindeboom op het burchtplein.

Tot tijdverdrijf knabbelde hij aan een brokje kaas en proefde van Landolfs wijn.

— Paddevergift, morde hij.

Dirk wachtte,... en geeuwde,... geeuwde.

— Bom,... bom,... bom !...

Middernacht.

De laatste slag is nauwelijks uitgestorven, of, kijk, in het houten wandbekleedsel van het koor gaat een deurken open.

— Ze zijn daar, mompelt Dirk, en zijn oogen staren, verbaasd, naar een zonderling verschijnsel : een stokoud meetje kruipt op handen en voeten door de opening, en daar achter komen er tien, twintig, dertig, ja, wel honderd meetjes. Zij trippelen en trappelen op handen en voeten rondom den rustverstoorder en begluren hem met oogjes, die diep in hun beenderige kassen giftig flonkeren. Al die meetjes hebben een langen snorrebaard en een bruin-zwart vel.

Eensklaps richt het meetje, dat eerst is binnengetreden, zich op, zoo goed en zoo kwaad het gaat, en komt met gebalde vuistjes en vlammende oogjes vóór Dirk staan.

— Wat is er van uw verlangen, moederken ?

't Oudje gromt, en de anderen grommen nog eens zoo luid.

— Laat mij u eens fijn bezien, miin lief snuitje, en hij brengt de kaars heel dicht tegen het gelaat der heks.

O wee, de snorrebaard vat vuur en knappert en knettert.

De meetjes wippen brommend door elkander en willen

Dirk te lijf. Doch een onzichtbare macht weerhoudt hen.

Ei,... wat nu ?

Door het wriemelend gewemel schieten hun baarden in vlam en vuur ; de brand loopt voort over hun verschroeide lijfjes, en op een weerlicht zijn al de meetjes tot poeder vergaan. Een zachte wind waait door het deurgat, het stof der heksen stuift omhoog en weg, het deurken vliegt toe, en... alles is amen en uit...

. . . . . .

Dirk was wederom moederziel alleen.

— En nu ? Slapen, ouwe jongen !

Hij zette de kaars neder en blies ze uit.

* * *

Vóór dag en dauw stiet Landolf de kapeldeur open. 't Was daarbinnen nog half donker. Voetje voor voetje sloop hij naar voren. De kruiken, den korf en de kaars ontwaarde hij, doch geen levende ziel. En 't rook er zoo vuil naar verbrande kleederen en beenderen.

— Ai mij ! Zouden ze Dirk vermoord hebben ?... Arme jongen !...

Zoo kreunde hij binnensmonds ; want roepen durfde hij niet.

Landolf snelde de kapel uit. Een eerste zonnestraal piepte door de takken van de linde, en de bangerik herademde.

Na een wijl keerde hij terug naar de deur en schreeuwde :

— D...i...r...k !... D...i...r...k !...

Dirk ontwaakte en kroop uit den biechtstoel, waarin hij gerust had. Eten en « paddevergift » liet hij in brand en stapte gezwind naar buiten.

Landolf had zich juist omgekeerd, en Dirk vatte hem bij den kraag : een angstkreet, een schaterlach !...

— Dirk !... Mijnheer Dirk !...

— Ja, mijn dappere matroos, Dirk in levenden lijve.

— Ik... zie,... ik... Maar de spoken ?...

— Sukkelaar ! Eenige oude vrouwtjes jagen onzen zeeheld den dood op het lijf.

— Oude vrouwtjes ?

— Vooruit, Landolf ! Is 't ontbijt klaar ?

Neen, dit was niet klaar. Doch geen uur verliep er, of Dirk had de beste brokken uit Landolfs schapraai binnen, en zat wederom in zijn droog pak en... te paard. Landolf wenschte hem alle heil en zegen.

Dirk kon nauwelijks een mijl gevorderd zijn, als de « slotbewaarder » zich in westelijke richting spoedde, om Sikko het groote nieuws te melden, dat het kasteel ontfooverd was. Indien de ridder woord hield, zou Landolf een rijke fooi opstrijken. En de oude lachte in de vuist ; want Dirk, die het geld verdiend had, zou nooit meer terugkeeren.

IV.

De Barbier.

Dit avontuur had Dirk een haast onverwinbare driestheid geschonken. Met meer betrouwen dan ooit zette hij zijn reis voort naar Antwerpen.

Den volgenden nacht sliep hij onder den blooten hemel, en dit « logies » beviel hem maar half.

's Anderendaags landde hij omstreeks den avond in een klooster aan, waar hij open tafel en een goed bed vond.

's Morgens zei de portier tot hem :

— Als gij wel doorrijdt, zijt gij vóór den donker in Zuid-Brabant.

— Hoe ver zijn we dan nog van Antwerpen ?

— Te voet, vier uren, min of meer.

— Harop ! juichte Dirk, morgen vernacht ik bij den Antwerpschen koopman, en binnen vier dagen, min of meer, ziet gij mij terug. Broeder Ivo, tot weldra !

— God geve 't! wenschte de portier.

Den ganschen dag reed Dirk onverdroten voort.

Bij 't vallen van den avond ging zijn looper stapvoets door een zandigen veldweg.

— Blesje, zuchtte Dirk, waar zouden wij versukkeld zijn?... Hola, wien hebben wij daar?

Een kruiwagen hooi kriepte over een zijpad.

— Vriendschap, waar ben ik hier?

— Een goed kwartier van Riel.

— Hoe ver van Antwerpen?

— Minstens acht uren.

— Acht uren, min of meer. Misgereden, meesmuilde Dirk. Geduld, ouwe jongen: morgen en overmorgen zullen ook nog komen.

Ruiter en landman gingen samen hun weg, en beiden hielden mondje dicht, totdat zij op de groote baan kwamen. In de verte hoorden zij het geblaf van honden, het gehinnik van paarden, het gevloek van stalknechten, het gezang van vroolijke mannen.

— Vriendschap, wat is er in 't vet? Kermis te Riel?

— 't Is wel te zien, dat gij een vreemdeling zijt. Al dat volk trekt naar Turnhout: overmorgen is 't St-Theewis.

— St-Theewis? Bedevaart, foore? Gij spreekt Latijn, man.

— Welke dag is 't overmorgen?

— Vergeten.

— Overmorgen, den eersten van de Hooimaand, is het St-Theobald. Zoo heet de heilige in de kerk, maar de menschen zeggen St-Theewis. Die heilige wordt te Turnhout gediend tegen de kinderziekten. Op zijn dag komen er duizenden bedevaarders naartoe, en acht dagen lang is 't kermis. In de afspanning zult gij kooplieden, marskramers, goochelaars, kunstenmakers vinden, komende van Rotterdam, Gouda, Dordrecht, 's Bosch, ja, misschien wel van verder gelegen hoeken en streken.

— Nooit van St-Theewis gehoord. Vooruit, Blesje : voor u is er haver en voor mij een avondmaal en een bed.

— Denkt gij bij Teunis binnen te geraken ?

— Niet binnen ? Zeker binnen !

— Eerst zien, zei de blinde. 'n Avond, heerschap.

De kruiwagen dwarste de baan en kriepte huiswaarts over een ander pad.

't Was rondom de afspanning een leven als in 't laatste oordeel : wagens, karretjes, honden, mannen, vrouwen, kinderen, 't stond en 't krielde al door mekaar.

Dirk floot en schreeuwde :

— Baas, baas Teunis !

In de herbergdeur verscheen een groot, dik man.

— Baasje, stalling en haver voor mijn paard, eten en een bed voor mij. Baasje, ik heb honger.

De herbergier kwam tot aan den kop van 't paard en deed zijn oogen wijd open.

— Wat kaal in de veeren, die praatmaker, dacht hij, en hij sprak : Spijtig, heerschap, al mijn kamers zijn bezet.

— Ja, baasje, ik hoor het, schampte Dirk ; gij vreest, dat ge mij niet genoeg zult kunnen plukken.

— Rekel, sakkerde Teunis in zich zelf, en keerde den onbeschaamderik den rug toe.

— Geen nachtkwartier, baas ? Vaarwel, — neen, tot weldra ! Al de leegloopers en bedelaars, die ik ontmoet, zend ik herwaarts. Ik zal hun een schoon historieken vertellen van een herbergier, die open tafel houdt voor al wie hem deze week bezoekt. En als ze mij vragen, waarom, dan zal ik hun zeggen, dat hij reeds vijftig-duizend gulden bijeengescharreld heeft. Dag !...

— De droes hale hem !... morde de baas. Die kerel ziet eruit, alsof hij het meent. En zoetsappig riep hij Dirk achterna :

— Hoor, willen wij als goede vrienden scheiden ?

— Wie zegt u, dat wij kwade vrienden zijn ?

— Luister... Maar neen : zijt gij bang ?

— Bang voor hel noch duivel.

— Luister dan. Hebt gij op den weg naar hier geen groot kasteel gezien ?

— Wat zou ik ? Ik had het te druk met mijn arme maag, die alarm sloeg.

— Ik schenk u eten en slapens, 't beste, dat gij wenschen kunt, als gij doet, wat ik u zal voorstellen.

— Ik weet al genoeg. Ik ken die vertelsels. He, Knol, beval hij aan een knecht, breng mijn paard op stal, roskam en voeder het, en denk aan uw ribbenkast, als gij alles niet naar wensch gedaan hebt. Baasje van mijn hart, de gelagkamer krielt van lieden, die door den neus geboord zijn. Leid me in de keuken, en laat de tafel dekken. Daarna zullen wij praten.

Als Dirk klaar was met zijn avondmaal, riep hij :

— He, baas, ik wacht op uw bevelen.

De waard verscheen met een bos sleutels in de hand en sprak :

— Daarmede hebt gij toegang tot het kasteel. Daar zijn de kamers maar voor 't uitkiezen.

— Wie woont daar ?

— Eigenlijk niemand. Alle zalen en kamers zijn echter puik in orde.

— Hoe rijmt ge dat te zamen ?

— Ja, de graaf houdt er soms een smulpartij met zijn vrienden, en in den jachttijd is 't er bijna alle dagen feest. Maar 's nachts blijft er heer noch knecht.

— 't Spookt er, niet waar ? Is er wel één oude burcht, die niet behekst is ? En gelooft gij, groote, dikke, sterke, rijke man, gelooft gij aan die vertelsels ?

— Denkt gij, dat ik zoo onnoozel ben ? Op de veertig jaren, dat ik hier verblijf, heb ik nooit iets verdachts gehoord of gezien.

— Baas, ik verlang naar mijn bed. Wijs me den weg.

— Hm ! dacht de baas, de jonker gaat er met vuile voeten door. Een flinke gast !... Maar hij heeft me met zijn schooiersbende den duivel aangedaan, en ik wil hem dat betaald zetten.

Hij plaatste een brandende kaars in een kruik en gaf een tweede kaars aan Dirk.

In 't kasteel gekomen, zei de waard alvorens terug te keeren :

— Kijk, daar beneden ligt mijn herberg. Zoo gij bang wordt, roep maar : in mijn huis is heel den nacht iemand op.

— Geen nood ! Ik slaap gaarne, en laat de anderen ook slapen. Tot morgen, baasje !

— Slaap dan wel ! En hij dacht : Wij zullen zien, of hij morgen nog zooveel praats zal hebben.

Dirk klom de trap op, doorliep de eene kamer na de andere en zegde eindelijk :

— 't Is al gelijk, waar wij onze tenten opslaan.

Hij stak zijn kaarsen, brandend, in de kandelaars van de schouwplaat, en plaatste deze op de tafel ; hij sloot en grendelde de deur en opende een venster.

— Kijk, ginder is de afspanning. 't Gaat er hoe langer hoe lustiger toe.

Omstreeks half elf was bij Teunis alles in rust ; in een raampje van den zijgevel zag Dirk den flauwen lichtschijn van een nachtpitje. Hij sloeg het venster dicht en legde zich gansch gekleed op het malsche bed : de lange rit zat hem in 't lijf, en hij viel onmiddellijk in een diepen slaap.

Plots schiet hij wakker. Hij keert zich op een andere zijde met den rug naar de deur. Kraken daar geen deuren, die open- en toeslaan ? Rammelen daar geen sleutels ?

Dirk zit overeind. Scherp geluisterd ! Ja, het gerammel klinkt gedurig luider. Beproeft daar niemand een sleutel in 't deurslot ? Hij lukt. Dirk hoort het slot opendraaien, maar spotlacht : « En de grendel, Mijnheer ? » Een slag dondert door den burcht : de deur is open.

Een zwart gebaard man, hoog van gestalte en mager als een geraamte, treedt langzaam binnen. Hij draagt kleederen, wier snit twee-honderd jaar oud is, een groen gepunt hoedje op zijn scherpen kop en een bloedrooden mantel, die van zijn schouders tot op zijn voeten nederdaalt. Sprakeloos schrijdt hij tweemaal rondom de tafel, blijft staan, snut de kaarsen, hangt zijn mantel over een stoel. Een witte jas, hoog toegeknoopt, sluit nauw om zijn leden. De indringer herneemt zijn wandeling rondom de tafel, en de derde maal ontknoopt hij zijn jas en haalt een scheermes en een riem uit den binnenzak. Hij haakt den riem aan den top van een stoel ; hij strijkt er eenige malen zijn mes over en legt het daarna op tafel.

— Dat is nu juist geen meetje, denkt Dirk, en hij huivert. Wie weet, heeft hij het op mijn hals niet gemunt ?

De geest, of, liever de ouderwetsche barbier, schiet nogmaals in een binnenzak en haalt er een zilveren bekken en een bol zeep uit. Hij gaat naar de waschtafel, giet water in het bekken, en zijn magere hand roert er de zeep in, totdat het schuim er uit opwolkt. Hij plaatst het bekken op de tafel, neemt het scheermes in de rechter hand en ziet naar Dirk. Deze meent te begrijpen, waarover het gaat. Nadat de barbier met het hoofd in den nek zijn blikken strak naar den man in het bed gericht, op een stoel heeft neergezeten, is alle twijfel verzwonden.

— Waarom niet !... lacht Dirk, terwijl hij met de handen over zijn wangen wrijft. De stoppels mogen er wel af.

Hij springt uit het bed, werpt er zijn jas over en zet zich op den stoel.

Het spook — is 't wel een spook ? — spreidt den handdoek van de waschtafel open onder zijn kin. Wederom schiet zijn hand in een binnenzak, en komt met een schaar en een kam boven. En wat hij zoo vurig verlangde, doet hij handig en snel. Hij snijdt Dirks haar af, zeept zijn kop in, zoo groot hij is, niet alleen de wangen, doch ook den schedel en de

wenkbrauwen, en scheert er het laatste haarpijltje af: paddebloot. Daarna wascht hij het hoofd met zuiver water, droogt het netjes af, buigt, pakt het scheergerief in en verbergt het in zijn binnenzakken, zet zijn hoedje op den kop, slaat zijn mantel over de schouders en treedt stap voor stap naar de deur toe.

Dirk jubelt in zijn hart, dat hij er zoo goedkoop van afgekomen is, en gaapt den heengaande achterna.

Deze vat de deurklink in de hand, draait ze halveling open, maar zet geen schrede verder. Hij stuurt smeekende, doordringende blikken in de oogen van Dirk, zucht en strijkt herhaalde malen over zijn kop en zijn wangen.

— Drommels, vraagt Dirk, begrijp ik mijnheer goed? Mijnheer wil van 't zelfde laken een broek. Welaan, uw wil geschiede!

Hij wenkt den geest naar den stoel, Ja, hij is er! De barbier haalt al zijn gerief boven, legt het op tafel en zit neder.

Dirk heeft nooit een schaar of een scheermes in handen gehad, en vaart er toch op los: poets wederom poets. Ongenadig martelt hij den kop van het spook, doch het vertrekt geen spier.

Nadat het werk voltrokken is, staat de barbier op, drukt hartelijk Dirks beide handen en zegt:

— Wie gij ook zijn moogt, dank, dank! Gij hebt mij bevrijd van den vloek, die me twee eeuwen in dit slot gevangen heeft gehouden. Toen heerschte hier graaf Algar, een schijnheilige booswicht. Wijd stond de poort open, dag en nacht: de reizigers ontving hij met den glimlach om de lippen en schonk hun voedsel en bed. Ik was de barbier en werd de trouwe handlanger van den graaf. Voordat de gasten heengingen, sneed ik hun, op zijn bevel, het lelleken van een oor of een vingertop af. Eens dat ik een man met rijken haarbos en langen, sierlijken baard gansch kaal had ge-

schoren (dit was een uitvinding van mij), kon de valschaard me niet genoeg prijzen. Van dan af ondergingen allen, mannen en vrouwen, die bij ons verdoolden, hetzelfde lot. Wij verkneukelden ons van pret, als wij hen, blootshoofds, de straat op joegen, waar de boeren en hun vrouwen en kinderen hen onder luid spotgelach begroetten. Eilaas, het einde van die spotternijen was verschrikkelijk !... Een oude monnik, die het H. Graf bezocht had, landde bij ons aan. Drie weken las hij de H. Mis in de slotkapel, en 's Zondags predikte hij voor de onderdanen van den graaf. En vóór zijn afreis — 't was in klaarlichten dag — moest de heilige man ook aan mijn mes gelooven. Ik en de graaf deden hem plechtstatig uitgeleide tot buiten de valbrug. Al de dorpers, oud en jong, en zelfs lieden van andere heerlijkheden, waren toegestroomd, om den vereerden pelgrim bij het afscheid te groeten en zijn zegen af te smeeken. Stom van ontzetting gaapte de menigte naar den gehoonden priester : de mannen balden de vuisten, de vrouwen weenden, en de kinderen schreiden. Allen vielen geknield ten gronde. De monnik zegende hen en wendde zich daarna tot ons.

« Rechtvaardige God, » kreet hij, « spaar deze booze menschen ! Graaf, het uur van uw verscheiden is nabij. Door duizend liefdewerken zult gij boete doen voor al de zonden, die gij tegen de liefde bedreven hebt. Uw barbier zal omzwerven binnen de muren van dezen burcht, totdat een ongenoodigde gast hem, uit vrije beweging, zal kaal geschoren hebben. »

Mijn meester gaf gehoor aan de stem der genade : de slotkapel en de kerk in het dal liet hij prachtig opsmukken ; en, toen hij, een jaar daarna, het hoofd voor eeuwig nederlegde, waren er in zijn graafschap geen armen meer. Na het vertrek van mijn laatste slachtoffer verkwijnde ik ; den dag, dat Algars lichaam in den familiekelder werd bijgezet, stierf ook mijn lichaam. Mijn geest bleef hier verbannen. Tweehonderd jaren dool ik rond in dit vervloekte kasteel, en al

die jaren zette ik mijn aardsche boosheid voort op al wie het waagde hier te vernachten. Niemand begreep mijn verlangen.

Waren hier schatten verborgen, graag zou ik ze u wijzen als vergelding voor den dienst, welken gij mij betoond hebt.

Nu ga ik naar de lang gewenschte rust. Doch vooraleer afscheid te nemen, wil ik u een gouden raad geven. Blijf hier, totdat uw haar weder is uitgeschoten. Keer dan terug naar de stad uwer vaderen; en, wanneer dag en nacht zullen gelijk zijn, zult gij daar op de grootste brug een vriend ontmoeten, die u een zeer gewichtig geheim zal veropenbaren. Vaarwel!

De geest was verdwenen. Dirk meende, dat hij droomde. Hij streek met de handen over het hoofd: eilaas, hij voelde maar al te wel de bloote werkelijkheid.

Hij grendelde de deur wederom dicht, ontkleedde zich en kroop onder de lakens. Hij viel in een vasten slaap, en sliep nog, als de zon reeds hoog aan den hemel stond.

* * *

Middag.

In de deur der afspanning gaapte Teunis ongeduldig naar den kasteelberg: niemand verscheen. Zou de spotpartij in een ramp veranderen? De flinke jonker was toch om den hals niet gebracht?

In plaats van te noenmalen riep de baas een paar knechten; en, elk met een knuppel gewapend, trok het drietal den heuvel op.

Waar zou de vreemdeling zijn? Zij liepen en openden deur na deur, totdat zij de eene vonden, die potdicht was.

Geklopt! Geen gerucht daar binnen. Luider geklopt! Nog geen antwoord.

Eindelijk schreeuwde Teunis:

— Mijnheer!... Mijnheer!...

En dat geschreeuw wekte den slaper.

Hij luisterde en wachtte.

Wederom klopte de waard en kreet met den schrik in de stem :

— Mijnheer, leeft ge nog ?

Nu kwam er een zwak antwoord :

— Ja,... nog half...

— Doe toch open.

— Hola, baasje van mijn hart, zoo rap niet !...

— Mijnheer,... Mijnheer,... hebt ge niemand gezien ?

— Een mensch niet, baasje, een echt monster.

— Een monster ? Heeft het u geen kwaad gedaan ?

— Wie zou mij durven aanraken ?

— Doe dan toch open !...

— Kom eens aan 't sleutelgat, gij alleen, mijn baasje. Ik zal u iets in 't oor fluisteren.

Dirk hoorde stappen van mannen, die zich verwijderden. Hij wachtte even en riep dan :

— Zijn ze weg, baasje ? Knoop goed in uw ooren, wat het monster mij gezegd heeft :

« Ten eerste, Teunis zal u dagelijks drie lekkere eetmalen brengen, en dit zoolang als het u zal believen ;

» ten tweede, als hij niet gewillig aan mijn bevel gehoorzaamt, zal ik alle nachten aan zijn bed verschijnen ;

» ten derde, diezelfde baas zal uw paard in den stal van 't kasteel brengen, en, natuurlijk, dagelijks een rantsoen brood, haver en klaver ;

» ten vierde, hij alleen mag omtrent het kasteel komen. »

Verstaan, baasje-lief ?

— Ja, ja,... Mijnheer, luidde het stamelend antwoord.

Dirk leidde acht weken lang een heerlijk leven : eten en drinken, wandelen en te paard rijden.

Op een morgen zegde hij tot den waard :

— Teunis, hoe eer ge mij een reispak bezorgt, hoe eer ben ik weg.

De man was niet weinig in zijn schik, dat die plaag van 't kasteel eindelijk heenging.

Een paar dagen later had Dirk zijn nieuwe kleederen. Goed uitgedost, blozend als een appeltje, licht van hart, hervatte hij den terugweg naar Amsterdam.

V.

De « Kruk. »

Half September was Dirk in zijn geboortestad terug.

Den 21ⁿ, als dag en nacht even lang zijn, verliet hij in den vroegen morgen zijn zolderkamerken. Hij was dien dag de eerste, die over de Amstelbrug wandelde.

Traag schreed hij weg en weder, of rustte aan de uiteinden. Wie toch, wie zou de vriend zijn met het heilbrengend geheim?

Niemand sloeg acht op hem. Hij herkende vele van de « vrienden » uit den goeden tijd, doch niet één bezag hem.

Wel waren er lieden, die hem met een scheel oog navolgden, en dat waren de bedelaars, die op de brug hun dagelijksch broodje verdienden; en de blinden, die er zaten, wisten ook spoedig, dat er waarschijnlijk een nieuwe lotgenoot verschenen was.

Tusschen die bedelaars was een oud-matroos (hij droeg nog een verkleurde, vettige matrozenpet op 't hoofd): de man had een kreupel been en huppelde voort leunend op een kruk. Dat was de eerste persoon, die Dirk was voorbijgestrompeld. En aan dien man had hij, vol blijde verwachting van het nakend geluk, zijn laatsten gulden gegeven. De oude sukkelaar, die in langen tijd geen zilver meer had gezien, had den milden gever wel duizend keeren bedankt.

De uren gingen hun gewonen gang, en gedurig werd het

gewoel levendiger op de brug: vrachtwagens, koetsen, ruiters en voetgangers schoven in bont gewemel voorbij.

't Werd middag. 't Gewoel nam af. De bedelaars haalden hun brood uit den knapzak en knabbelden gretig.

Dirk had op geen eten gepeinsd, en de langdurige wandeling had zijn honger geschërpt. Erger: hij moest zich voedsel aanschaffen, en hij mocht de brug niet verlaten.

— Vriend, vroeg hij aan de « kruk », wilt gij voor mij koeken gaan koopen ?

— Waarom niet ?

Dirk at met lange tanden.

Omstreeks den zessen viel het avondduister in.

Dirk liet zich mismoedig neervallen op den kopsteen van 't bruggeneinde, en trok den hoed over de oogen. Waarom nog gekeken ? De geest had hem belogen.

Stokstijf zat hij daar. De bedelaars hadden hun matten opgerold. En de oud-matroos pikkelde nog eens vóór den vreemde voorbij en stak de hand uit. Verstrooid tastte Dirk in den zak en gaf hem een paar stuivers.

De « kruk » ging stil-lachend vandaar. Hij zag nog eens om en dacht voor de derde maal een aalmoes te vragen. Maar, neen, dat ware te grof ! Hij beschouwde den « mijnheer », die niet verroerde, en keerde nieuwsgierig op zijn schreden terug. Vlak vóór den man stampte hij met zijn kruk. De zonderlinge heer verroerde nog niet. De bedelaar stampte nog eens en zegde :

— Mijnheer, wees niet boos, als ik u iets vraag.

— Wat verlangt ge ? bromde Dirk.

— Niet boos worden, goede heer ! Dezen morgen waren wij beiden de eersten op de brug, en nu zijn wij er de laatsten. Ik weet, waarom ik hier kom. Maar wat gij hier zoekt, is voor mij een raadsel.

— Voor mij ook, man-lief.

— Muizenissen in 't hoofd, verdriet, spijt ?

— Och ! zwijg, prater, gij verveelt me.

— Neem 't mij niet kwalijk, goede heer : ik zou u gaarne helpen.

— Wat zoudt gij ?

— Ja, ziet u, gij hebt mij vandaag tot tweemaal toe een milde aalmoes gegeven (God moge 't u loonen !). En komt ge hier morgen terug ?

— Morgen niet, overmorgen niet, nooit meer !

— Ja, goede heer, 't is nu zwart in uw geest. En heden morgen staptet gij zoo flink weg en weer als ik in den tijd, dat mijn rechter been zijn dienst nog deed.

De meewarige taal van de « kruk » ontroerde Dirk. Hij sprak op gelaten toon :

— Ik verwachtte een vriend, die mij een aangename tijding zou brengen.

— Een valschaard, een leugenaar, zeker ! Ware ik in uw plaats...

— Ik zal eenvoudig niets doen ; want ik geloof, dat ik gedroomd heb.

— Droomen !... kreet de bedelaar, en hij sloeg de armen wijd open, als om onzichtbare dingen te verjagen. Droomen ! Goede heer, droomen is bedrog... Ik droom alle nachten, en alle nachten ben ik rijk. O, hadde ik het duizendste deel van de schatten uit mijn droomen, ik kocht een kasteeltje vol schoone meubeltjes en een lief tuintje rondom, en ik huurde een knecht om mij te dienen !...

— Maar, mompelde Dirk, ik was, geloof ik, goed wakker, als men mij zegde, dat ik vandaag op deze plaats moest zijn. En wakker zijnde, droomt men toch niet ?

— Gij meent zulks, doch gij vergist u. Dat is me ook reeds overkomen. En, als ik wakker word, zou ik er een duren eed op doen, dat het al waar is... Onlangs had ik een droom, mooi en wonderbaar boven al de andere, en onvergetelijk. Wil ik u dien droom vertellen ?

— Vertel maar op, vriend.

— Mijn Engelbewaarder verscheen me. 't Was een jonge-

ling, schoon om te stelen. Zijn haar was zuiver goud, en de vleugels aan zijn schouders waren in blinkend zilver. Hij bezag mij liefdevol en sprak : « Fulko, ik kom u een groote tijding verkondigen. Luister aandachtig, en vergeet niet, dat elk mijner woorden goud waard is. Voor u ligt in deze stad een groote schat gereed. Morgen avond, wanneer de zon in 't Westen daalt, neemt gij uw spade op den schouder. Ooren open, Fulko ! Ga langs den Singel (ik woon buiten den Zuidersingel, Mijnheer) de stad in, volg de vestingmuren tot aan den Haringpakkerstoren op de Tekselkade ; sla daar de eerste straat rechts in, en ga door tot aan de St-Niklaaskerk ; volg dan de straat, die naar den Noordersingel leidt ; ga, op uw linkerhand, de tweede brug over, langs waar gij de oude stad verlaat, en volg links den Amstel tot aan den windmolen ; een boogscheut verder loopt gij uit op een hoogen blinden muur ; ten einde van dien muur is een breede trap van twaalf treden ; beklim die treden, en gij staat vóór den ingang van een overgrooten hof ; wacht daar, totdat de maan opkomt ; schud den rechter vleugel van het hek, schud met kracht : het hek zal begeven ; in den hof wendt gij uw schreden nevens den muur op uw rechter hand naar het boschje wijngaardstruiken, waarachter een hooge pereboom staat ; sla daar links af, en vijftien stappen verder zult gij twee mastboompjes ontwaren ; graaf tusschen die boompjes, totdat uw spade op een ijzeren plaat stoot, die de kist bedekt, waarin een schat verborgen is. Onder de kist, in een koperen doosje, zult gij den sleutel vinden. Zwaar is de kist, en toch moet gij, alleen, ze ontgraven. Rijkdom zal uw loon zijn, Fulko, indien gij u de noodige moeite getroost. »

De « kruk » zweeg en hield droomerig de oogen naar het water gericht, waarin de maan haar weerschijn zag.

Dirks borst hijgde van ontroering : zijn gedachten zweefden in 't verleden ; want Fulko had hem nauwkeurig den

tuin beschreven van het heerlijk kasteel, dat zijn vader gebouwd had.

— Ja, Fulko, zegde hij eindelijk, dat was iets moois. En, ging hij met licht bevende stem voort, hebt gij den schat niet gezocht ?

- Ei, goede heer, Fulko is zoo dom niet. Een droom was 't, en droomen is bedrog.

— Gij kunt nooit weten.

— Goede heer, te Amsterdam liggen geen schatten verborgen : de armen hebben er geen, en de rijken begraven hun geld niet.

— Neem dit aan, Fulko, als belooning voor uw treffend verhaal.

Dirk gaf hem al de stuivers en oorden, die hij nog bezat.

— Dank ! dank ! Dit is de eerste maal, dat mijn droomen mij iets opgebracht hebben.

— 't Zal, denk ik, de laatste maal niet zijn. Fulko, slaap wel, en droom zacht.

— Goede heer, de beste rust !

* * *

De droom werd werkelijkheid. Dirk vond een kist tot boven gevuld met beurzen zilver en goud, die elke duizend stukken bevatten. Geen twijfel : zijn vader had dit geld als een appeltje tegen den dorst weggelegd. Voorzeker hadde hij zijn zoon de bergplaats aangewezen ; maar de dood had hem verrast.

Dirk overhandigde aan zijn pastoor een groote som gelds : de eene helft voor missen tot zielelafenis van zijn te vroeg overleden vader, de andere helft voor missen en goede werken als dankzegging van een parochiaan, die na een voorspoedige reis in veilige haven was weergekeerd.

Hij kocht op het Damrak een schoon huis. En hij zocht de « kruk » op ? Neen ! Hij vermeed zorgvuldig de wegen, waar hij den goeden grijsaard had hunnen ontmoeten.

* * *

's Zaterdags vóór Paschen begaf Dirk zich in den vroegen morgen naar de Amstelbrug.

Fulko kreeg hem van verre in 't oog. Dagen en weken had hij naar den « goeden heer » uitgekeken, en, hem niet ziende komen, dacht de oud-matroos, dat hij wakende gedroomd had.

Eindelijk !... Doch neen ! De man van verleden jaar stak kaal in de kleederen, en daar zag hij een rijk uitgedosten heer afkomen. En toch huppelde hij hem buigend te gemoet.

Dirk glimlachte bij het verwonderd gezicht van de « kruk » en vroeg :

— Fulko, kunt ge mij vergezellen naar de Haarlemsche baan ? Daar heb ik een zaak te verrichten, waarbij ge mij zoudt moeten behulpzaam zijn.

— Gaarne, gaarne, edele heer.

Hij trippelde achter Dirk, die na een lange wandeling aan de deur klopte van een pas voltrokken huis.

Een knecht opende en leidde de bezoekers in de keuken, waar een keurig ontbijt klaar stond ; daarna verliet hij het vertrek.

Dirk bood Fulko een stoel aan en sprak :

— Herinnert gij u onze ontmoeting op de brug ?

— Of ik ?...

— Alsdan hebt ge mij door uw verhaal een aangenamen avond bezorgd. Gij hebt mij uit een bittere ontgoocheling tot het zoete leven teruggevoerd. Die weldaad was grooter dan gij kunt vermoeden. Het is billijk van mij, dat ik den avond van uw leven aangenaam make : deze woning met al haar meubels, den kelder met gansch zijn voorraad en het tuintje hier rondom, dit alles is *uw* eigendom. De knecht, die ons heeft binnengelaten, zal u dienen. Elken Zondag noen vindt gij twee gulden onder uw teljoor.

De oud-matroos, die anders zulke radde tong had, staarde

als wezenloos zijn weldoener aan. Geen woord ontviel zijn mond; doch eindelijk, als het besef van zijn geluk eenigszins in zijn geest begon door te dringen, sprong een tranenstroom uit zijn oogen. Hij legde het te volle hoofd op tafel; als hij het weder opbeurde, was de « goede heer » weg.

* * *

Aan de bron van de ervaring had Dirk wijsheid en kracht geput. Het stille leven, dat volgde op het geweld der vijfjarige overspanning, strookte geenszins met zijn aard. Hij zette een nieuwe handelszaak op; en gansch Amsterdam sprak, in zijn leven en na zijn dood, met hooge bewondering over Dirk, den ijverigsten en oprechtsten van al de kooplieden, den grootsten weldoener van allen, die gebrek en honger leden.

EINDE.

Eigendom van de Drukkerij-Uitgeverij A.-J. WITTERYCK, Steenbrugge.